

การศึกษาความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1/}

อุไร แสนคุณท้าว^{2/}, อัครเดช ทุมชะ^{2/} และอาทิตย์ หาญสุริย์^{3/}

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 276 ราย พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง วัยกลางคนที่มียุทธะหว่าง 46-55 ปี มีการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์มาก่อน สนใจสมัครเข้ารับการฝึกอบรมในรูปแบบออนไลน์ เมื่อผ่านการฝึกอบรมส่วนใหญ่นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์เพื่อจำหน่าย มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 4,613.92 บาท ทั้งนี้เกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์เพื่อการจำหน่ายผ่านตลาดนัดชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็นำความรู้ไปแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อกินเอง สามารถช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือนเฉลี่ยเดือนละ 1,797.77 บาท โดยผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่เกษตรกรนิยมนำไปแปรรูปได้แก่ เนื้อแดดเดียว ไส้กรอกอีสาน และไข่เค็ม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้ง 14 ปัจจัย ประกอบด้วย การเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.72) เทคนิคการถ่ายทอดของวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.50) การอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น (ค่าเฉลี่ย 4.60) การใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.57) การตอบคำถามของวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.54) เอกสารประกอบการบรรยายเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.34) สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.25) ความพร้อมของอุปกรณ์วัสดุอุปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.23) ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.22) อาหารมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.26) การให้บริการของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.87) การประสานงานของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.35) การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.82) และการให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.81)

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ, การฝึกอบรม, การแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1/} ทะเบียนวิชาการเลขที่:

^{2/} ศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์มหาสารคาม ตำบลเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม 44160

^{3/} สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

Farmer's satisfaction with Livestock Product Processing training in the Northeast Thailand^{1/}

Urai Saenkunthow^{2/} Akaradet Tumcha^{2/} and Atit Hansuri^{3/}

Abstract

The purpose of this research was to study the satisfaction of farmers who received training in livestock products processing in the Northeast. The results of the study, using a questionnaire sample of 276 people, found that mostly female, aged between 46-55 years, educated at the lower secondary level. They are farmers and income less than 5,000 baht per month. They have never trained in livestock product processing courses. However, they are interested in online training. They mainly sell livestock products in the community market, earning an average income of 4,613.92 baht per month while processing products for their own family consumption, resulting in a decrease in expenses on average 1,797.77 baht per month. The most popular livestock products for processing are sun-dried beef, Isaan sausage, and salted egg.

Farmers who attended the training had the highest satisfaction level for all 14 factors. The average is as follows: Availability of facilitators (4.72), Knowledge transfer techniques of facilitators (4.50), Clarification of facilitators (4.60), Communication techniques of facilitators (4.57), Intelligence of facilitators (4.54), Lecture papers are appropriate (4.34), The training site is clean and suitable (4.25), Availability of audiovisual equipment (4.23), The duration of training was appropriate (4.22), Food and beverages are adequate (average 4.26), Service of staff (4.87), Coordination of staff (4.35), Providing the convenience of staff (4.82) and Giving advice of staff (4.81)

Keywords: Satisfaction , Training, Livestock Product Processing, Northeast Thailand

^{1/} Research Paper No. :

^{2/} Mahasarakham Livestock Product Research and Development Center, Chiang Yuen, Mahasarakham 44160.

^{3/} Khon Kaen Province Livestock Development Office, Muang, Khon Kaen 40000.

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มุ่งเน้นให้พัฒนาความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็ง และสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตอาหารและพลังงานที่มีความมั่นคง โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร รวมถึงเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรอาหารและพลังงาน บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สร้างสรรค์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ ตลอดจนสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคเกษตรสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ต้องการปรับโครงสร้างการผลิตด้านการเกษตรให้เอื้อต่อการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารคุณภาพ ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรให้มีความมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนากระบวนการผลิต การแปรรูป และการตลาดของกลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

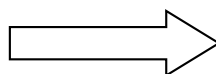
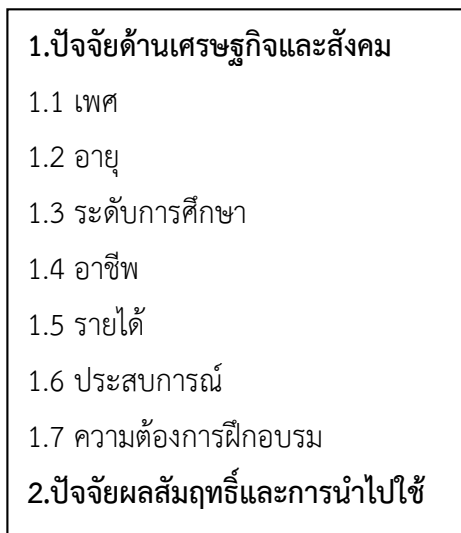
ศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์มหาสารคาม เป็นหน่วยงานที่ให้บริการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์สู่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และประชาชนที่สนใจทั่วไป ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ในหลักสูตรต่างๆ รวมจำนวน 1,042 ราย ดังนั้น การศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการฝึกอบรมพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ จะทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปปรับใช้พัฒนาการจัดฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการ คุ่มค่ามีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

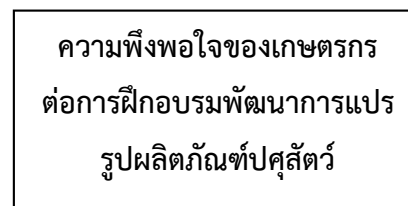
- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์
- 2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ตลอดจนข้อเสนอแนะการดำเนินงานเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์

3. กรอบแนวคิดของการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการฝึกอบรมของศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์มหาสารคาม เพื่อจะนำไปพัฒนาการดำเนินงานจัดการฝึกอบรม

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือผู้รับบริการเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และความชำนาญในเรื่องหนึ่งเรื่องใด และเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ตามการจัดทำหลักสูตร ภายใต้โครงการต่างๆ ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ได้รับมอบหมายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

เกษตรกร หมายถึง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรภายใต้โครงการต่างๆ ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ได้รับมอบหมายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

ด้านวิทยากร หมายถึง การเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร เทคนิคการถ่ายทอดของวิทยากร การอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น การใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย การตอบคำถามและความรอบรู้ของวิทยากร และเอกสารประกอบการบรรยายเหมาะสม เป็นต้น

ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ หมายถึง ผู้ที่คอยช่วยอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถาม รวมถึงภาพลักษณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีขึ้นในใจของผู้รับบริการ อธิบาย และการสื่อสารต่างๆ เป็นต้น

ด้านสถานที่ ระยะเวลา และอาหาร หมายถึง สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม ความพร้อมของอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม และการจัดเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม เป็นต้น

4. ขอบเขตการศึกษา

4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ศึกษาผู้เข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ตามหลักสูตรของศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์มหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 1,042 ราย

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด ได้แก่ ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ กาฬสินธุ์ มุกดาหาร หนองคาย ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู นครพนม เลย บึงกาฬ สกลนคร และอุดรธานี

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทราบข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม แปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.2 นำผลการศึกษาวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ให้มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในปีต่อไป

บทที่ 2

ตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และ ความชำนาญในเรื่องหนึ่งเรื่องใด และเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการจัดให้มีการฝึกอบรมโดยทั่วไป
2. เพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เช่น การเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติงานหรือกรรมวิธีในการผลิต ต่างๆ หรือการฝึกอบรมเพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องจักร เครื่องมือ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ
3. ต้องการเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลให้เข้าสู่ระดับมาตรฐานหรือระดับที่พึงประสงค์เพื่อให้มีความรู้ทันกับเทคโนโลยีต่างๆ ที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของผู้จัดการฝึกอบรม ประกอบด้วย

1. ต้องยอมรับความมีคุณค่าของผู้เข้าอบรมแต่ละคน และจะต้องเคารพในความรู้สึกนึกคิดและความเห็น ตลอดจนประสบการณ์ของผู้เข้าอบรม
2. พยายามทำให้ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักด้วยตนเองว่ามีความจำเป็นที่จะต้องปรับพฤติกรรม (ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และทัศนคติ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหา
3. ควรจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้สะดวกสบาย (เช่น ที่นั่ง อุณหภูมิ แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ ฯลฯ) ให้เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรม
4. สร้างความสัมพันธ์อันดี ให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจ และความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สนับสนุนให้มีกิจกรรมที่ต้องมีการให้ความร่วมมือร่วมใจกันและกัน ในขณะเดียวกันควรพยายามหลีกเลี่ยงการแข่งขัน
5. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในเรื่องดังต่อไปนี้
 - 5.1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เข้าอบรม โดยสอดคล้องกับความต้องการขององค์กรของผู้ดำเนินการจัดอบรม และของเนื้อหาวิชาด้วย
 - 5.2) การกำหนดกิจกรรม รวมทั้งการเลือกวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการอบรม
 - 5.3) การกำหนดมาตรการ เกณฑ์การอบรมซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันกำหนดเครื่องมือ และวิธีการวัดผลความก้าวหน้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
 - 5.4) ช่วยผู้ร่วมอบรมให้รู้จักพัฒนาขั้นตอนและวิธีการในการประเมินตนเอง หรือวิเคราะห์และประเมินผลโครงการฝึกอบรมตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว

ทั้งนี้ การฝึกอบรมจะประสบความสำเร็จ ผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรมจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ต้องสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ไม่เครียด เป็นกันเอง สนุกสนานเพลิดเพลินกับกิจกรรมที่วิทยากรถ่ายทอดและกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ โดยผู้สอน วิทยากร หรือผู้อำนวยความสะดวก (Facilitators) ในการจัดฝึกอบรมควรมีคุณสมบัติ ได้แก่ รอบรู้วิชาการ มีประสบการณ์และความสามารถในการสอนที่มีความชัดเจนตามเนื้อหา ปรับตัวให้เหมาะสม จริงใจ อารมณ์ขัน กระตือรือร้น ให้ความสนใจและช่วยเหลือผู้เข้าอบรมแต่ละคน (วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ, มปป.)

ความพึงพอใจตรงกับคำภาษาอังกฤษ คือ “Satisfaction” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2556) คือ ทัศนคติอย่างหนึ่งที่เป็นนามธรรม โดยเป็นความรู้สึกที่เป็นสุขหรือรู้สึกยินดีของเฉพาะบุคคลในการที่จะตอบสนองต่อความต้องการในส่วนที่ขาดหายไป ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยเหล่านั้นสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสม โดยมีผู้ให้คำจำกัดความหรือความหมายของ “ความพึงพอใจ” ไว้ ดังนี้

จิตตินันท์ นันทไพบุลย์ (2551) กล่าวว่า “ความพึงพอใจ” ตรงกับ ภาษาอังกฤษว่า “Satisfaction” ซึ่งมีความหมายว่า “ระดับความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง” และตามความหมายที่ยึดประสบการณ์เกี่ยวกับเครื่องหมายการค่าเป็นหลักให้ความหมายว่า “ความพึงพอใจเป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการประเมินภาพรวมทั้งหมดของประสบการณ์หลายๆ อย่างที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการในระยะเวลาหนึ่ง” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “ความพึงพอใจหมายถึงการประเมินความสามารถของการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง”

สำนักงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ (2558) สรุปความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งเป็นการรับรู้ของผู้รับบริการที่ได้รับการตอบสนองจากการให้บริการของผู้ให้บริการซึ่งผู้รับบริการมีความสุขและเกิดความพึงพอใจเมื่อได้รับการและเกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหวังหรือเกินความคาดหมายแต่ระดับความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของการบริการ และเกิดความไม่ชอบเมื่อความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง

จากที่กล่าวมาโดยสรุป ความพึงพอใจ หมายถึง ทัศนคติในเชิงบวกหรือความรู้สึกในเชิงบวกของบุคคลเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ก็จะเกิดความรู้สึกในเชิงบวกต่อสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง ความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

อารี พันธุ์ณี (2546) ได้อธิบายทฤษฎีแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ดังนี้

1) ทฤษฎีความต้องการความสุขส่วนตัว (Hedonistic Theory) ในสมัยโบราณเชื่อกันว่ามูลเหตุสำคัญของมนุษย์ที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ ก็เพราะใจมนุษย์ต้องการหาความสุขส่วนตัว เพื่อพยายามหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด เมื่อความต้องการของมนุษย์ถูกตอบสนองแล้ว มนุษย์จะเกิดความพึงพอใจ

2) ทฤษฎีสัญชาตญาณ (Instinctual Theory) สัญชาตญาณเป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิดซึ่งทำให้บุคคลมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ โดยไม่จำเป็นต้องมีการเรียนรู้

3) ทฤษฎีการมีเหตุผล (Cognitive Theory) ทฤษฎีหลักการมีเหตุผลเป็นทฤษฎีที่มีความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลในการมีเหตุผลที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ เพราะบุคคลทุกคนมักจะมีสติปัญญาที่แท้จริง นอกจากนั้น ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าบุคคลมีอิสระที่จะกระทำพฤติกรรมได้อย่างมีเหตุผล และสามารถตัดสินใจต่อการกระทำต่างๆ ได้มีความรู้ว่าจะต้องทำอะไร ประการณาสั่งใด และควรจะต้องตัดสินใจออกในลักษณะใด

4) ทฤษฎีแรงขับ (Drive Theory) โดยปกติแล้วพฤติกรรมและการกระทำต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ จะมีส่วนสัมพันธ์กับแรงขับภายในของแต่ละบุคคล แรงขับภายในของแต่ละบุคคลนั้นเป็นภาวะความตึงเครียดนั้นออกไปแรงขับจึงมีลักษณะที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ แรงขับภายในร่างกายและแรงขับภายนอกร่างกาย หรือแรงขับพฤติกรรมเป็นแรงขับที่เกิดจากความต้องการทางด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปอันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่สะสมไว้ในแต่ละบุคคล

อมรลักษณ์ ปรีชาหาญ (2535) กล่าวว่า การประเมินผลความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธี

1) การใช้แบบสอบถาม โดยผู้สอบถามจะออกแบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ

2) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดี จึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงได้

3) การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

นางจตุรศรมย์ สุวรรณพิมล และคณะ (มปป.) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมการทำสมุนไพรรักษาโรคของศูนย์กสิกรรมสมุนไพรไทย พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อวิทยากรระดับมาก เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์ และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี ประกอบกับหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะอาชีพพระยาสันที่เหมาะสม และมีความรู้พื้นฐานมาก่อนจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเรียนรู้ด้วยความเข้าใจและนำไปใช้ได้กับวิถีชีวิตของตนเอง

ประวุฒิ ทศมาลี และ ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์ (2562) ศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ต่อการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ในกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศชายมีผลต่อความพึงพอใจด้านเนื้อหามากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาหลักสูตรจะเน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมซึ่งเอื้อประโยชน์และดึงดูดความสนใจต่อเพศชายมากกว่าเพศหญิง ในขณะที่มีความพึงพอใจมากต่อกระบวนการและการให้บริการของเจ้าหน้าที่ผู้จัดให้ความสนธิสนมและเป็นกันเอง ตลอดจนพึงพอใจมากในด้านคุณภาพของเอกสารและสื่อที่ใช้ประกอบการถ่ายทอดมีความชัดเจนขนาดตัวหนังสือเหมาะสมต่อวัยของผู้เข้าอบรม อ่านง่าย และทันสมัย ตลอดจนพึงพอใจระดับมากต่อการสร้าง

บรรยากาศการเรียนรู้ ได้ดีและเหมาะสม เนื่องจากวิทยากรมีความเป็นกันเองและอารมณ์ขัน ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะให้ลดจำนวนวันอบรมลงให้เหมาะสม เนื่องจากหลักสูตรระยะเวลา 2 ครั้งๆละ 4 วัน ทำให้สูญเสียเวลาในการประกอบอาชีพของตนเอง และควรเพิ่มเนื้อหาเพิ่มเติม เช่น การเขียนแผนธุรกิจเกษตรเพื่อยื่นขอสนับสนุนจากภาครัฐมาใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชีพ และเน้นการลงมือปฏิบัติมากกว่าการนั่งฟังบรรยายเนื้อหาตามทฤษฎี เพื่อสร้างทักษะ ความรู้ และความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

สิฏฐากร ชูทรัพย์ (2556) รายงานผลการศึกษารื่องความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมโครงการพัฒนาอาชีพสู่ชุมชน พบว่า เพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการอบรมโครงการสร้างอาชีพเพื่อชุมชนแตกต่างจากเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญ

สุรัตน์ อัดตะ และ พิชัย ทองดีเลิศ (2558) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรเกษตรและอาหารในโครงการคมนชดล็กฝีกอาชีพ บริษัทเนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับจ้างบริษัท ห้างร้าน ธุรกิจเอกชนมีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 10,001-20,000 บาทต่อเดือน โดยรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีความพึงพอใจด้านวิทยากรมากที่สุด และมีข้อเสนอแนะควรย้ายสถานที่จัดฝึกอบรมให้ไม่แออัด และอยู่ในเขตเมืองหรืออยู่ในเส้นทางของรถไฟฟ้าเพื่อให้การเดินทางที่สะดวกมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ (Quantitative and Qualitative) โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณช่วยสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ อันได้แก่ ค่าความถี่ และค่าเฉลี่ยร้อยละ ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ใช้การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยมีขั้นตอนและวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ตามวิธีการคำนวณของ Yamane (1973) จากจำนวนประชากรผู้เข้ารับการฝึกอบรม (N) ทั้งหมด 1,042 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง (n) จำนวน 276 ราย โดยการกำหนดโควตา และวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอต่างๆในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

ที่	อำเภอ	ประชากร (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)
1	โครงการสร้างอาชีพการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์สำหรับผู้ ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19	600	159
2	โครงการพัฒนาศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านปศุสัตว์ จังหวัดมหาสารคาม (โค/กระบือ/สุกร/ไก่วง)	160	42
3	โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ (โคเนื้อ/กระบือ/สุกร/ ไก่วง/นมพื้นฐาน)	100	27
4	โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านปศุสัตว์เพื่อแก้ไข ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (คทช.)	150	40
5	โครงการพัฒนาเกษตรกรรายยั่งยืน (ไก่พื้นเมืองอินทรีย์/ สุกรอินทรีย์)	20	5
6	โครงการเสริมสร้างศักยภาพเจ้าของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพสินค้าเกษตร (ศพก.) ครู ก	12	3
รวม		1,042	276

2. อุปกรณ์ เครื่องมือ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ โดยใช้แบบสอบถาม ปลายเปิดและปลายปิด มีประเด็นคำถาม 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประสบการณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลผลสัมฤทธิ์และการนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การลดรายจ่าย และรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจ กำหนดมาตรวัดระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ โดยใช้การประเมินค่าตามแบบ Likert Scale โดยกำหนดเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	ค่าคะแนน	5	คะแนน
ระดับมาก	ค่าคะแนน	4	คะแนน
ระดับปานกลาง	ค่าคะแนน	3	คะแนน
ระดับน้อย	ค่าคะแนน	2	คะแนน
ระดับน้อยที่สุด	ค่าคะแนน	1	คะแนน

อย่างไรก็ตามในการแปลผลจากค่าคะแนนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความหลากหลาย อาจพบปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความลังเลในการตัดสินใจ ซึ่งมักจะตอบในระดับปานกลาง อันอาจทำให้ยากต่อการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดเกณฑ์การประเมินผล เป็น 4 ระดับ ดังนี้

$$\frac{\text{ค่าคะแนนที่มากที่สุด} - \text{ค่าคะแนนที่น้อยที่สุด}}{\text{จำนวนช่วงระดับชั้นคะแนน}} = \frac{5 - 1}{4} = 1$$

ซึ่งจะได้ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย ที่ใช้สำหรับการแปลผลปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อไก่พื้นเมืองของผู้บริโภค ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.01 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.01 – 4.00	หมายถึง	ระดับมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.01 – 3.00	หมายถึง	ระดับน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.00	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อมูลปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ที่แสดงผลในรูปแบบตาราง โดยใช้สถิติอย่างง่ายในรูปค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

บทที่ 4

ผลและวิจารณ์ผลการศึกษา

ผลและการวิจารณ์ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ ได้แก่

1. ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 276 ราย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.83 อยู่ในวัยกลางคนที่มีอายุระหว่าง 46-55 ปี ร้อยละ 38.04 มีการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 36.96 ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 48.55 รองลงมาเป็นอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 16.40 และ 15.11 ตามลำดับ มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 43.48 รองลงมาได้ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 35.41 ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ ร้อยละ 72.10 ที่เหลือร้อยละ 27.90 เคยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์จากศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์มหาสารคาม และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ทั้งนี้หากศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์มหาสารคามจะจัดฝึกอบรมในรูปแบบออนไลน์มีผู้สนใจสมัครเข้าร่วม ร้อยละ 88.04 ในขณะที่อีก ร้อยละ 11.96 ไม่สนใจจะสมัครเข้ารับการฝึกอบรมผ่านระบบออนไลน์ เนื่องจากไม่มีโทรศัพท์มือถือ เข้าไม่ถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต และการเรียนผ่านระบบออนไลน์ยุ่งยากซับซ้อน (ตารางที่ 2)

จากผลการศึกษาพบว่าผู้เข้าอบรมการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เนื่องจากการแปรรูปประกอบอาหารเป็นบทบาทหน้าที่ของแม่บ้าน สอดคล้องกับ สุรัตน์ อัดตะ และ พิชัย ทองดีเลิศ (2558) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นหลักสูตรเกษตรและอาหารในโครงการคมชัดลึกฝึกอาชีพ บริษัทเนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) พบว่าผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และ สิญฐากร ชูทรัพย์ (2556) พบว่า เพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการอบรมโครงการสร้างอาชีพเพื่อชุมชนแตกต่างจากเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากเป็นแม่บ้านและใช้เวลาว่างสำหรับเรียนรู้เพิ่มทักษะอาชีพเสริมรายได้ให้ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

ทั้งนี้ หากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 2019) ยังไม่ลดลง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถยอมรับและปรับตัวเรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์เพื่อเพิ่มทักษะของตนเองผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อลดความเสี่ยงจากการเดินทางพบปะและการติดเชื้อที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
	n=276	
1. เพศ		
ชาย	75	27.17
หญิง	201	72.83
2. อายุ		
18-24 ปี	12	4.35
25-35 ปี	27	9.78
26-45 ปี	74	26.81
46-55 ปี	105	38.04
56 ปี ขึ้นไป	58	21.01
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	102	36.96
มัธยมศึกษาปีที่ 6	79	28.62
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	8	2.90
ปวส./อนุปริญญา	22	7.97
ปริญญาตรี	59	21.38
สูงกว่าปริญญาตรี	6	2.17
4. อาชีพ*		
ราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	18	5.79
พนักงานเอกชน	7	2.25
ธุรกิจส่วนตัว	47	15.11
เกษตรกร	151	48.55
รับจ้างทั่วไป	37	11.90
ค้าขาย	51	16.40

หมายเหตุ: * ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
	n=276	
5. รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	120	43.48
5,001 – 10,000 บาท	106	35.41
10,001 – 15,000 บาท	32	11.59
15,001 – 20,000 บาท	12	4.35
มากกว่า 20,001 บาท	6	2.17
6. เคยมีประสบการณ์เข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์		
ไม่เคย	199	72.10
เคย	77	27.90
7. ความสนใจเข้ารับการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ่านระบบออนไลน์		
ไม่สนใจ	33	11.96
สนใจ	243	88.04

หมายเหตุ: * ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2. ผลการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 276 ราย พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ร้อยละ 44.93 นำความรู้ที่ได้ไปแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์เพื่อจำหน่าย มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 4,613.92 บาท อีกร้อยละ 40.52 นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อกินเองในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน ช่วยลดรายจ่ายคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยเดือนละ 1,797.77 บาท และที่เหลือร้อยละ 12.55 ถ่ายทอดขยายผลสู่เพื่อนบ้านในชุมชน ทั้งนี้เกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์เพื่อการจำหน่ายผ่านตลาดนัด หน้าร้านตัวเอง และตลาดออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 42.63, 27.11 และ 16.84 ตามลำดับ โดยผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่เกษตรกรนิยมนำไปแปรรูป ได้แก่ เนื้อแดดเดียว ไส้กรอกอีสาน และไข่เค็ม คิดเป็นร้อยละ 12.68, 12.55 และ 6.88 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ทั้งนี้ หลักสูตรการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ของศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์มหาสารคาม ส่วนใหญ่รับผู้เข้าอบรมไม่เกินหลักสูตรละ 20 คน และมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ จนกระทั่งสามารถนำไปปรับใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ประวุฒิ ทัศนาลี และ ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์ (2562) รายงานว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม

เสนอแนะให้การฝึกอบรมควรเน้นการลงมือปฏิบัติมากกว่าการนั่งฟังบรรยายเนื้อหาตามทฤษฎีเพื่อสร้างทักษะความรู้ และความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์และการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
	n=276	
1. การนำความรู้ไปใช้หลังการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์*		
ถ่ายทอดสู่เพื่อนบ้านและชุมชน	57	12.55
แปรรูปผลิตภัณฑ์กินเองในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่าย	184	40.52
แปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์จำหน่ายสร้างรายได้	204	44.93
2. ช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์		
หน้าร้านของตนเอง	103	27.11
ฝากร้านอื่นจำหน่าย	51	13.42
ตลาดนัด	162	42.63
ตลาดออนไลน์	64	16.84
3. ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์หลักที่ผู้เข้าอบรมนำไปแปรรูป		
ไส้กรอกอีสาน	26	9.42
ไส้อั่วหมู	10	3.62
หมูเส้น	2	0.72
หมูสวรรค์	5	1.81
หม่าหมู	8	2.90
แหนมหมู	16	5.80
แหนมซีโครงหมู	12	4.35
คอหมูย่างสมุนไพร	1	0.36
หมูปั้นนมสด	4	1.45
น้ำพริกกากหมู	7	2.54
บาร์บีคิว	8	2.90
สะเต็ก	14	5.07

หมายเหตุ: * ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์และการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
	n=276	
เบอร์เกอร์	5	1.81
เนื้อทูบ	6	2.17
เนื้อสวรรค์	11	3.99
เนื้อแดดเดียว	35	12.68
เนื้อเสียบไม้	7	2.54
หม่าเนื้อ	6	2.17
ไส้กรอกเนื้อ	4	1.45
แฮมเนื้อ	5	1.81
ไก่เส้น	1	0.36
ไก่ย่างสมุนไพร	11	3.99
ไก่ต้มน้ำปลา	13	4.71
ไก่อบโอบ	6	2.17
ไก่จ้อ	6	2.17
ข้าวมันไก่	11	2.99
ไข่เค็มสมุนไพร	19	6.88
พานาค็อตตา	6	2.17
นมปรุงแต่ง	5	1.81
สังขยานมสด	6	2.17
4. มูลค่าการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์เพื่อบริโภคลดรายจ่ายในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 1,797.77 บาท/เดือน ต่ำสุด 300 บาท/เดือน สูงสุด 8,000 บาท/เดือน)	184	100.00
5. รายได้เฉลี่ยจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ (ค่าเฉลี่ย 4,613.92 บาท/เดือน ต่ำสุด 800 บาท/เดือน สูงสุด 48,000 บาท/เดือน)	204	100.00

หมายเหตุ: * ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2. ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการศึกษาคำถามความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งหมด 14 ปัจจัย พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้ง 14 ปัจจัย ประกอบด้วย ประเด็นด้านวิทยากร จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ การเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.72) เทคนิคการถ่ายทอดของวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.50) การอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น (ค่าเฉลี่ย 4.60) การใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.57) การตอบคำถามของวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.54) และ เอกสารประกอบการบรรยายเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.34) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ ระยะเวลา และอาหาร สำหรับอำนวยความสะดวกในการจัดฝึกอบรม จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.25) ความพร้อมของอุปกรณ์วัสดุอุปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.23) ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.22) อาหารมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.26) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่ จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.87) การประสานงานของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.35) การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.82) และ การให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.81) ทั้งนี้ประเด็นที่เกษตรกรพึงพอใจมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การให้บริการ การอำนวยความสะดวก และการให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามของเจ้าหน้าที่ (ตารางที่ 4)

ทั้งนี้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ความพึงพอใจมากที่สุดในด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความพร้อมในการต้อนรับและให้บริการด้วยความเป็นกันเองและให้ความช่วยเหลือด้วยความจริงใจ ทำให้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ดำเนินการและผู้เข้าอบรม ตลอดจนเมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคก็ได้เร่งแก้ไข พร้อมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้เข้าอบรมโดยเร็ว จึงทำให้เกิดความเชื่อใจกัน (วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ, มปป.) ในขณะที่มีความพึงพอใจมากที่สุดรองลงมาในด้านวิทยากร เนื่องจากเป็นผู้มีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาการ มีประสบการณ์ และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ รวมถึงมีการจัดเตรียมเอกสารประกอบการฝึกอบรมที่ชัดเจนและเหมาะสมกับวัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (นางจตุรรมย์ สุวรรณพิมล และคณะ, มปป.) สำหรับความพึงพอใจในด้านสถานที่ ระยะเวลาในการจัดฝึกอบรม และอาหาร เนื่องจากหลักสูตรที่เปิดฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ส่วนใหญ่รับจำนวนไม่เกิน 20 คน โดยคำนึงถึงสถานที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมจึงไม่ให้แออัด สะดวก และเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยกำหนดระยะเวลาให้มีความเหมาะสมตามขั้นตอนและกรรมวิธีในการฝึกปฏิบัติแปรรูปผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด ประกอบกับการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับฝึกปฏิบัติที่พร้อมและพอเพียงทำให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้สึกสนใจและสนุกกับการเรียนรู้ (ประวุฒิ ทัศนาลี และดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์, 2562)

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่	ปัจจัย/ความพึงพอใจ	ระดับความสำคัญ	
		ค่าเฉลี่ย	ระดับ
ด้านวิทยากร			
1	การเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร	4.72 ± 0.47	มากที่สุด
2	เทคนิคการถ่ายทอดของวิทยากร	4.50 ± 0.52	มากที่สุด
3	การอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น	4.60 ± 0.51	มากที่สุด
4	การใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย	4.57 ± 0.55	มากที่สุด
5	การตอบคำถามของวิทยากร	4.54 ± 0.54	มากที่สุด
6	เอกสารประกอบการบรรยายเหมาะสม	4.34 ± 0.60	มากที่สุด
ด้านสถานที่ ระยะเวลา และอาหาร			
1	สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม	4.25 ± 0.50	มากที่สุด
2	ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์	4.23 ± 0.50	มากที่สุด
3	ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	4.22 ± 0.50	มากที่สุด
4	อาหารมีความเหมาะสม	4.26 ± 0.49	มากที่สุด
ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่			
1	การให้บริการของเจ้าหน้าที่	4.87 ± 0.36	มากที่สุด
2	การประสานงานของเจ้าหน้าที่	4.35 ± 0.49	มากที่สุด
3	การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่	4.82 ± 0.41	มากที่สุด
4	การให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามของเจ้าหน้าที่	4.81 ± 0.40	มากที่สุด

หมายเหตุ: ระดับของความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

น้อยที่สุด = 1	น้อย = 2	ปานกลาง = 3	มาก = 4	มากที่สุด = 5
ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.00 – 2.00	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด		
ค่าเฉลี่ยคะแนน	2.01 – 3.00	หมายถึง ระดับน้อย		
ค่าเฉลี่ยคะแนน	3.01 – 4.00	หมายถึง ระดับมาก		
ค่าเฉลี่ยคะแนน	4.01 – 5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด		

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 276 คน สรุปพบว่า

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.83 อยู่ในวัยกลางคนที่มีอายุระหว่าง 46-55 ปี ร้อยละ 38.04 มีการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 36.96 ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 48.55 รองลงมาเป็นอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 16.40 และ 15.11 ตามลำดับ มีรายได้ไม่น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 43.48 รองลงมา มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 35.41 ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ ร้อยละ 72.10 ที่เหลือร้อยละ 27.90 เคยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์จากศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์มหาสารคาม และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ทั้งนี้หากศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์มหาสารคามจะจัดฝึกอบรมในรูปแบบออนไลน์มีผู้สนใจสมัครเข้าร่วม ร้อยละ 88.04 ในขณะที่อีก ร้อยละ 11.96 ไม่สนใจจะสมัครเข้ารับการฝึกอบรมผ่านระบบออนไลน์ เนื่องจากไม่มีโทรศัพท์มือถือ เข้าไม่ถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต และการเรียนผ่านระบบออนไลน์ยุ่งยากซับซ้อน

2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ร้อยละ 44.93 นำความรู้ที่ได้ไปแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์เพื่อจำหน่าย มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 4,613.92 บาท อีกร้อยละ 40.52 นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อกินเองในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน ช่วยลดรายจ่ายคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยเดือนละ 1,797.77 บาท และที่เหลือ ร้อยละ 12.55 ถ่ายทอดขยายผลสู่เพื่อนบ้านในชุมชน ทั้งนี้เกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์เพื่อการจำหน่ายผ่านตลาดนัด หนักร้านตัวเอง และตลาดออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 42.63, 27.11 และ 16.84 ตามลำดับ โดยผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่เกษตรกรนิยมนำไปแปรรูป ได้แก่ เนื้อแดดเดียว ไส้กรอกอีสาน และไข่เค็ม คิดเป็นร้อยละ 12.68, 12.55 และ 6.88 ตามลำดับ

3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้ง 14 ปัจจัย ประกอบด้วย ประเด็นด้านวิทยากร 6 ประเด็น ได้แก่ การเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.72) เทคนิคการถ่ายทอดของวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.50) การอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น (ค่าเฉลี่ย 4.60) การใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.57) การตอบคำถามของวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.54) และเอกสารประกอบการบรรยายเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.34) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ ระยะเวลา และอาหาร สำหรับอำนวยความสะดวกในการจัดฝึกอบรม 4 ประเด็น ได้แก่ สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.25) ความพร้อมของอุปกรณ์วัสดุอุปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.23) ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.22) อาหารมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.26) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่ 4 ประเด็น ได้แก่ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย

4.87) การประสานงานของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.35) การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.82) และการให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.81) ทั้งนี้ประเด็นที่เกษตรกรพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ การให้บริการ การอำนวยความสะดวก และการให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามของเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ประกอบกับโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการแข่งขันในเชิงธุรกิจที่รุนแรง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องปรับตัวและให้ความสำคัญกับกระบวนการฝึกอบรม (Training) ให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์และสร้างรายได้ รวมถึงควรมีการพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ของเจ้าหน้าที่ที่จัดฝึกอบรมให้เป็นผู้มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ทักษะการถ่ายทอดเทคโนโลยี และเทคนิควิธีการจัดทำหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนมีกระบวนการติดตาม ประเมินผล และประสานความช่วยเหลือเพื่อต่อยอดและพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเป็นผู้ประกอบการมืออาชีพได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- จิตตินันท์ นันทไพบูลย์. (2551). จิตวิทยาการบริการ. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- นงจรรุศรมย์ สุวรรณพิมล, สมจิต โยธะคง, พรชุลี นิลวิเศษ. (มปป). สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564 จาก https://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/masters.
- ประวุฒิ ทักษมาลี และ ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์. (2562). ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ต่อการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมความพร้อมสู่ การเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ ในกรุงเทพมหานคร. วารสารสัน เกษตรพระจอมเกล้า ปีที่ 37 ฉบับที่ 4. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2564 จาก <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/agritechjournal/article/view/229358>
- วิทยาลัยเทคนิคสระเกษ, (มปป.) การบริหารงานคุณภาพในองค์กร. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2564 จาก <https://sites.google.com/site/rtech603xx/unit-6>
- สุรัตน์ อัดตะ และ พิชัย ทองดีเลิศ. (2558). ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นหลักสูตร เกษตรและอาหารในโครงการคมชัดลึก ฝึกออาชีพ ปี 2558. การประชุมทางวิชาการของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 54. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564 จาก <file:///C:/Users/Advice/AppData/Local/Temp/KC5414006.pdf>
- สำนักงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. (2558). ความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานตรวจสอบ ภายใน ประจำปีงบประมาณ 2558. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564 จาก <http://www.qs.nu.ac.th/>
- อารี พันธุ์มณี. (2546). ความรู้สึภภาคภูมิใจในตนเองเสริมสร้างอย่างไร. วารสารการศึกษาปฐมวัย: 3(2): 57-59.
- อมรลักษณ์ ปรีชาหาญ. (2535). ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อบทบาทของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด. วิทยานิพนธ์ เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- Yamane, Taro. 1973. Statistics, An Introductory Analysis, 2nd Ed., New York: Harper and Row.